

รายงานสืบเนื่อง

HUSO - 2.3-1-8

การประชุมวิชาการระดับชาติ (Conference Proceedings)

ลำปางวิจัย ครั้งที่ 2

บูรณาการองค์ความรู้ สู่การพัฒนาการศึกษาและท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

วันที่ 16 สิงหาคม 2559 ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

โดย มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ร่วมกับ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

รายงานสืบเนื่อง

การประชุมวิชาการระดับชาติ “ลำปางวิจัย ครั้งที่ 2”

“บูรณาการองค์ความรู้สู่การพัฒนาการศึกษาและท้องถิ่นอย่างยั่งยืน”

• การศึกษาการใช้สิทธิพลเพื่อสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานให้แก่ข้าราชการครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 ภูวคล สังขชาติ และคณะ	136
• ผลเฉลยของสมการเบอร์เกอร์แบบ 2+1 มิติ โดยวิธีการแยกชุมดูโดเมียน มรรดา กรัพนานนท์ และคณะ	149
ด้านเกษตรศาสตร์	161
• การพัฒนาผลิตภัณฑ์ถ่านไม้ลำไยสาหกิจชุมชนบ้านแม่แพง เทศบาลตำบลแม่บึง จ.เชียงใหม่ กิตติชัย จินะไชย และคณะ	163
• การพัฒนาศักยภาพการเพาะปลูกพืชในระบบเกษตรอินทรีย์ ภายใต้การมีส่วนร่วมของชุมชน ตำบลป่าตัน อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง ปิยะรัตน์ ทองธานี	172
• แนวทางพัฒนาการจัดการน้ำเพื่อการเกษตร ของกลุ่มเหมืองฝาย ตำบลโหล่งขอด อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ พิระพงษ์ เภาแดง และคณะ	185
• ประสิทธิภาพต่อความร้อนฮีตไปป์เทอร์โมไซฟอนสำหรับตู้อบแห้งผลิตภัณฑ์ชาเขียว สุริยงค์ ประชาเขียว และคณะ	194
• การศึกษาวัสดุคลุมก้นเชื้อเห็ดที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของเห็ดโต้งฝน สุวรรณี จันทรตา	204
ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	211
• บทละครนอกเรื่อง แก้วหน้าม้า พระนิพนธ์ในพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงภูวเนตรนรินทรฤทธิ์: พระพิณทองผู้เรียกร้องความสุขที่บุรุษปรารถนา คณิดา หอมทรัพย์	213
• กรอบการศึกษาการแก้ไขความขัดแย้งเพื่อสร้างการอนุรักษ์โบราณสถานอย่างมีส่วนร่วม ณัฐภาณี สุทธิประภา และคณะ	225
• การมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลเวียงลอ อำเภอจุน จังหวัดพะเยา ทิญญากร อินตะ และคณะ	235
• การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการแหล่งน้ำในเขตพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำแวน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ปณต ศรีวัช และคณะ	245
• ความพร้อมของเกษตรกรในอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของประเทศไทย พนิดา อุ่นกันทา และคณะ	253

• การบูรณาการหลักไตรสิกขากับจิตวิทยาวัยรุ่นในการพัฒนาเชิงบวกแก่เยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดเชียงราย สุรัชชา พันเลิศพาณิชย์ และคณะ	264
• บทบาทของกองทัพกับการพัฒนาความมั่นคงตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง สู่ความมั่นคงร่วมสมัย ภาราดา ชัยนิคม และคณะ	276
• การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันอุทกภัยในเขตเทศบาลเมืองสุโขทัยธานี รินวัฒน์ สีขาว และคณะ	286
• ผลการจัดการความรู้ของสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดเชียงราย สุนารี มณีพันธ์ และคณะ	296
• ปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอปง จังหวัดพะเยา พิษณุ หลีสัน และคณะ	308
ด้านวิทยาการจัดการ	319
• ความคาดหวังของผู้ใช้บริการร้านนวดแผนไทย จังหวัดลำปาง กนกพร สันเทพ และคณะ	321
• ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการเลือกซื้อคอมพิวเตอร์แบบพกพา (โน้ตบุ๊ก) ของนักศึกษาภาคปกติ (เสาร์-อาทิตย์) คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ศิริวิทย์ ศิริรักษ์	330
• คติการนับถือพระธาตุในภาคเหนือ เพื่อการท่องเที่ยวที่ถูกต้องและยั่งยืน กรณีศึกษา พระธาตุเขตภาคเหนือ พีรพงษ์ ไชยวงศ์	348
• รูปแบบการพัฒนาของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง มยุรี พรหมเทพ และคณะ	357
• ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและการเลือก ร้านกาแฟของผู้บริโภคในเขตเทศบาลเมืองภูเก็ต ศิริวิทย์ ศิริรักษ์	369
• ส่วนประสมทางการตลาดสำหรับธุรกิจบริการที่มีต่อคุณภาพบริการของธุรกิจร้านกาแฟในเขตเทศบาล นครลำปาง อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง สธิรา มะลาสิน	383
• ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการจัดทำบัญชีครัวเรือนของสมาชิกสหกรณ์เครดิตยูเนียนทิพย์ช้าง ตำบลปงยางคก อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง สนธิญา สุวรรณราช และคณะ	397

คณะกรรมการพิจารณาบทความวิจัย (Peer Reviewers)
การประชุมวิชาการระดับชาติ “ลำปางวิจัย ครั้งที่ 2”
“บูรณาการองค์ความรู้สู่การพัฒนาการศึกษาและท้องถิ่นอย่างยั่งยืน”

1. ศาสตราจารย์ ดร.มนัส สุวรรณ
2. ศาสตราจารย์ ดร.อนุรักษ์ ปัญญาวัฒน์
3. รองศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรนภา พรหมมา
4. รองศาสตราจารย์ ดร.นงนุช กันธะชัย
5. รองศาสตราจารย์ ดร.นิตยา สุวรรณศรี
6. รองศาสตราจารย์ ดร.บุญทวรรณ วิงวอน
7. รองศาสตราจารย์ ดร.พรปวีณ์ ศรีประเสริฐ
8. รองศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญพิศุทธิ์ ใจสนิท
9. รองศาสตราจารย์ ดร.เมฆม สอดส่องกฤษ
10. รองศาสตราจารย์ ดร.ยุพร ริมชลการ
11. รองศาสตราจารย์ ดร.วิลาศ พุ่มพิมล
12. รองศาสตราจารย์ ดร.สิริโณม พิเชษฐบุญเกียรติ
13. รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล เศรษฐบุตร
14. รองศาสตราจารย์ ดร.อภิรักษ์ เพียรมงคล
15. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กันต์ อินทวงศ์
16. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติศักดิ์ โชติกเดชาณรงค์
17. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุลวรา สุวรรณพิมล
18. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จรีรัตน์ สุวรรณ
19. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชุติกานต์ รักธรรม
20. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธันวดี ศรีธาวรัตน์
21. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนวิทย์ บุตรอุดม
22. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิพนธ์ ตันไพบุลย์กุล
23. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บรรจบ สุขประภากรณ์
24. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญเหลือ ใจโม
25. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราโมทย์ พรหมขันธ
26. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมภา โพธิ์ลังกา
27. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ อินตะขัน
28. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิสิส ฌอน บัวกนก
29. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สรวิศ สมนาม
30. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หฤทัย ไทยสุชาติ
31. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนิรุทธิ์ สุจริต
32. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิรักษ์ ชัยเสนา

- 33. ดร.สุรพล ดำรงกิตติกุล
- 34. ดร.อรนุตฤกษ์ คำ
- 35. ดร.วสุ พันไพศาล
- 36. ดร.วิระภรณ์ ไหมทอง

บทบาทของกองทัพกับการพัฒนาความมั่นคงตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง สู่ความมั่นคงร่วมสมัย

ภาราดา ชัยนิตม¹ พิธิษฐกุล แก้วงาม² ณัฐวุฒิ สุทธิประภา³ ดริยากานต์ พรหมคำ⁴

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของกองทัพกับการพัฒนาความมั่นคงตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ สถานที่ทำการเก็บข้อมูล คือ ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กองพลทหารม้าที่ 1 ค่ายพ่อขุนผาเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

ผลการศึกษาพบว่า กองทัพได้มีการพัฒนาความมั่นคงผ่านสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ โดยการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง อันเป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นการบริหารจัดการทรัพยากรแบบพึ่งพาตนเอง ทั้งยังเป็นการผลิตอาหารให้พอเพียงและปลอดภัยต่อผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม อันเป็นการรักษาความมั่นคงทางอาหาร จึงทำให้บทบาทการพัฒนาความมั่นคงของกองทัพมิได้จำกัดอยู่เพียงการรักษาความมั่นคงของประเทศอันเนื่องมาจากภัยคุกคามทางการทหารเท่านั้น แต่มิติเนื้อหาของความมั่นคงได้ขยายพื้นที่สู่ความมั่นคงร่วมสมัยอื่นๆ อีกด้วย

คำสำคัญ: เศรษฐกิจพอเพียง, ความมั่นคงร่วมสมัย

¹²³ อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

⁴ อาจารย์ประจำสาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

Role of the Army in the Security Development on the Sufficiency Economy onto the Contemporary Security.

Abstract

This qualitative research article purposed to study the role of the army in the security development on the sustainable development methods onto the contemporary security. The research fieldwork is The Sustainable Development Learning Center of The 1st Cavalry Division, Por Khun Phamuang Fort, Phetchabun province.

Result of the research found that; army have had roles in the stability building of the country via nation, religions, and monarchy institutions. The application on the sustainable development which is focus on self-dependent natural resource management has the crucial point on sustained and safe production of foods for consumers and environment. This means the role of the army is not only focus on the conventional stability of the country which is based on millenarians' treats, but also expanded in to the dimensions of non traditional treats or the contemporary securities.

Keywords: sufficiency economy, contemporary security

บทนำ

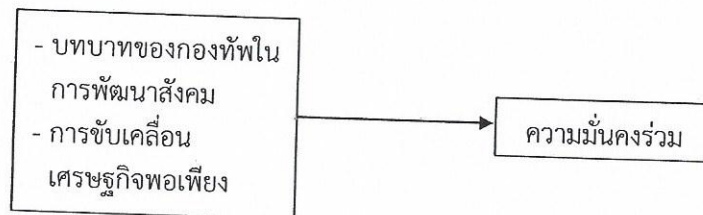
บทบาทการพัฒนาประเทศของกองทัพในประเทศกำลังพัฒนาในด้านต่างๆ จะมีบทบาทในฐานะเป็นกลไกนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง (change agent) โดยเฉพาะบทบาทในการปกป้องรัฐในสภาวะสงครามสำหรับประเทศไทยการป้องกันประเทศนับได้ว่าเป็นภารกิจที่มีความสำคัญอย่างยิ่งของกองทัพซึ่งรัฐธรรมนูญในทุกฉบับของประเทศไทยก็ได้รับภารกิจนี้ไว้ให้กับกองทัพอย่างชัดเจน อย่างไรก็ตามนับแต่การประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 เมื่อ พ.ศ. 2504 บทบาทของกองทัพในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศมากขึ้น กองทัพก็ได้จัดตั้งกองอำนวยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ (กรป.กลาง) ขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2505 และในปัจจุบันได้เปลี่ยนชื่อเป็นหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา (นทพ.) โดยภารกิจมีการเน้นงานพัฒนาท้องถิ่นในชนบทห่างไกลและจุดประสงค์ที่สำคัญอีกประการก็คือการต่อต้านการขยายตัวของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.) โดยการใช้หน่วยทหารในรูปแบบของหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่เข้าช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ที่ตกเป็นเป้าหมายและนอกจากนั้นกองทัพยังได้จัดตั้งกองพลพัฒนาขึ้นในแต่ละกองทัพภาคเพื่อรับภารกิจในการพัฒนาประเทศโดยมิให้หน่วยกำลังรบหลักต้องเสียภารกิจในการป้องกันประเทศไป เมื่อสงครามเย็นได้สิ้นสุดลงไปหลังจากการล่มสลายของสหภาพโซเวียตบทบาทการพัฒนาของกองทัพก็เริ่มปรับตัวจาก “นักรบ” มาเป็น “นักพัฒนา” มากขึ้น (จารุภัทร เรื่องสุวรรณ, 2538)

การปรับตัวสู่บทบาทพัฒนาของกองทัพสอดคล้องไปกับบริบทโลกยุคหลังสงครามเย็น ที่ความมั่นคงแบบเดิม (conventional security) ซึ่งก็คือเรื่องของสงคราม ได้แปรสภาพสู่ ความมั่นคงรูปแบบใหม่ (non-traditional security) ซึ่งเป็นเรื่องที่กว้างขวางมากกว่าเดิม ครอบคลุมทั้งการบริหารจัดการความแตกแยกทางความคิดของคนในสังคมความไม่เชื่อมั่นต่อระบบและสถาบันการเมืองการขาดการสมดุลของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภัยพิบัติจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและโรคระบาดการก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติแรงงานต่างด้าวและผู้หลบหนีเข้าเมืองยาเสพติดความยากจน เป็นต้น (ประยุทธ์ จันโอชา, 2551) กล่าวคือความหลากหลายของประเด็นปัญหาความมั่นคงที่ปัญหาไม่ได้รวมศูนย์อยู่กับรัฐในลักษณะของ “ความมั่นคงแห่งชาติ” (National Security) และขณะเดียวกันก็มิได้มุ่งต่อสู้กับ “ปัญหาภัยคุกคามทางทหาร” เท่านั้น แต่กว้างและไกลกว่าเดิม จนมีความจำเป็นต้องเร่งสร้าง “กระบวนทัศน์ความมั่นคงใหม่” ให้เกิดขึ้น (โครงการความมั่นคงศึกษา ใน สุรชาติ บำรุงสุข, 2555) และอาวุธในการต่อสู้กันต้องมีมิติของการพัฒนาเพื่อลดและขจัดเงื่อนไขของการก่อความไม่สงบด้วย (จารุภัทร เรื่องสุวรรณ, 2538)

ตามรัฐบาลปัจจุบันโดยที่แถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ 12 กันยายน 2557 ได้เน้นยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศโดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และความเข้าใจ เข้าถึง พัฒนาตามแนวพระราชดำริไปดำเนินการพัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชนทั่วประเทศให้ดีขึ้นอย่างยั่งยืนต่อไป โดยแผนยุทธศาสตร์การบูรณาการขับเคลื่อนการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้น เป็นแผนระยะ 4 ปีที่สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำขึ้นเพื่อขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติให้สามารถบรรลุเป้าหมายและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน (ผู้จัดการออนไลน์, 2557) ในการนี้กองทัพได้มอบให้หน่วยจนถึงระดับกองพันตั้งคณะทำงาน หรือคณะกรรมการสวัสดิการของหน่วยเพื่อดำเนินตามนโยบายด้านสวัสดิการของกองทัพรวมทั้งจัดสวัสดิการเพิ่มเติมตามขีดความสามารถของหน่วยสำหรับในระดับกองทัพจะมีการจัดทำโครงการตรวจสอบและประเมินผลการพัฒนาคุณภาพชีวิตและครอบครัว และประสิทธิภาพหน่วยทหารประจำปี 2558 เพื่อให้มาตรฐานการดูแลกำลังพลเป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยยึดแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และเพื่อให้เป็นต้นแบบที่ดีสำหรับประชาชนด้วยการขับเคลื่อนและบูรณาการตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงโดยหน่วยทหารจะเป็นศูนย์การเรียนรู้หลัก 227 ศูนย์ร่วมมือกับพลเรือนและภาคเอกชนภายนอกเพื่อให้งานด้านดังกล่าวสามารถจับต้องและเดินหน้าต่อไปได้ (ผู้จัดการออนไลน์, 2558)

สำหรับในจังหวัดเพชรบูรณ์นั้น กองพลทหารม้าที่ 1 ค่ายพ่อขุนผาเมือง ได้มีการจัดตั้งศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียงขึ้นเช่นกัน และศูนย์ดังกล่าวทางกองพลทหารม้าที่ 1 ได้เปิดเป็นศูนย์เรียนรู้สำหรับหน่วยงานราชการ หน่วยงานการศึกษา และภาคประชาชนทั่วไป โดยดำเนินการอย่างต่อเนื่องมาเป็นเวลา 2 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2556 อย่างไรก็ตามการจัดตั้งศูนย์ดังกล่าวนี้แม้เป็นการจัดตั้งศูนย์อย่างเป็นรูปธรรมและมีแนวทางการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม แต่ยังคงขาดการจัดการความรู้ที่เป็นระบบ ซึ่งทางคณะผู้วิจัยเห็นว่าในฐานะที่มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์เป็นหน่วยงานการศึกษาที่มีหน้าที่ในการผลิตองค์ความรู้ และเชื่อมโยงองค์ความรู้จากทุกภาคส่วนของสังคม จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องเข้าไปศึกษาวิจัย และจัดการความรู้เกี่ยวกับบทบาทของกองทัพกับการพัฒนาความมั่นคงตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งถือเป็นความมั่นคงร่วมสมัยที่สำคัญทั้งในด้านรัฐศาสตร์ และด้านการพัฒนาสังคมต่อไป

กรอบความคิด

จุดประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาบทบาทของทหารในการพัฒนาความมั่นคงตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงสู่ความมั่นคงร่วมสมัย ผ่านบทบาทของทหารในการจัดทำศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ วิธีการวิจัยคือการสัมภาษณ์เชิงลึก และสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม สถานที่ทำการเก็บข้อมูล คือ ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กองพลทหารม้าที่ 1 ค่ายพ่อขุนผาเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

วรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. บทบาทของกองทัพในการพัฒนาสังคม

ในยุคสงครามเย็น แนวคิดเศรษฐกิจการเมืองที่ครอบงำโลก และแบ่งโลกออกเป็นสองฝ่ายคือ ค่ายเสรีประชาธิปไตยและค่ายสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ ส่งผลกระทบโดยตรงต่อบทบาททางการเมืองและการพัฒนาสังคมของกองทัพ สำหรับประเทศไทยได้ใช้แนวคิดของการพัฒนาประเทศแบบกระแสหลักโดยเน้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในรูปแบบของทุนนิยม (Capitalism) ซึ่งประเทศไทยได้รับการสนับสนุนทั้งรูปแบบและเงินทุนจากประเทศตะวันตกโดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาได้เข้ามาช่วยเหลือประเทศไทยจัดทำแผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและธนาคารโลก (World Bank) ก็เป็นแหล่งเงินทุนใหญ่ที่ให้การสนับสนุนประเทศไทยนอกจากนั้นสิ่งที่ประเทศตะวันตกโดยเฉพาะสหรัฐอเมริกามีความมุ่งหวังที่จะให้ไทยเป็นแนวต้านกระแสของสังคมนิยมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นประการสำคัญ ดังนั้น กองทัพก็จึงมีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาค่อนข้างมากนักรัฐศาสตร์ในช่วงเวลาดังกล่าวชี้ว่ากองทัพนั้นเป็นตัวแทนของความก้าวหน้าของสังคมตะวันตกในประเทศกำลังพัฒนาโดยที่กองทัพถือว่าเป็นผู้รับเอาวิทยาการและเทคโนโลยีทันสมัยของสังคมตะวันตกมาสู่สังคมของประเทศกำลังพัฒนาตามแนวคิดของ

นักรัฐศาสตร์ในสำนัก "การพัฒนาและการสร้างความเป็นสมัยใหม่" (Development and Modernization School) ซึ่งชี้ให้เห็นว่ากองทัพจะมีบทบาทของการเป็นตัวแทนแห่งความเปลี่ยนแปลง (Change agent) ไปสู่ความเป็นสมัยใหม่ (Modernization) แบบตะวันตก (Westernization) (Bernstein, 1971)

สำหรับกองทัพไทยบทบาทหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งก็คือบทบาทการมีส่วนร่วมในโครงการพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวซึ่งกองทัพมีส่วนเกี่ยวข้องค่อนข้างมากโดยลักษณะของโครงการพระราชดำริซึ่งลักษณะของโครงการพระราชดำริสามารถแบ่งโดยคร่าวๆ ในระยะเริ่มแรกได้เป็น 4 ลักษณะคือ 1) โครงการตามพระราชประสงค์หมายถึงโครงการการศึกษาทดลองปฏิบัติเป็นส่วนพระองค์การศึกษาหาหรือกับส่วนราชการในวงรอบ 2) โครงการหลวง 3) โครงการพระราชดำริที่การวางแผนพัฒนาทรงเสนอแนะให้รัฐบาลร่วมดำเนินการตามพระราชดำริโดยร่วมทรงงานกับหน่วยงานของรัฐบาลซึ่งมีทั้งฝ่ายพลเรือนตำรวจทหารโครงการตามพระราชดำรินี้ในปัจจุบันเรียกว่า "โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ" และ 4) โครงการในพระบรมราชานุเคราะห์หมายถึงโครงการที่พระองค์ได้พระราชทานข้อแนะนำและแนวพระราชดำริให้เอกชนไปดำเนินการด้วยกำลังเงินกำลังปัญญาและกำลังแรงงานพร้อมทั้งการติดตามผลงานให้ต่อเนื่องโดยภาคเอกชนในลักษณะต่างๆ ของโครงการพระราชดำรินี้ กองทัพค่อนข้างจะมีบทบาทสนับสนุนในโครงการต่างๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อมแต่โครงการตามพระราชดำริหรือโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริกองทัพมักจะมีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมค่อนข้างมาก การที่กองทัพจะเข้าไปมีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศสามารถที่จะไปมีส่วนร่วมได้ทั้งที่เป็นปฏิบัติโดยตรงและการปฏิบัติโดยอ้อมซึ่งก็ขึ้นอยู่กับลักษณะพื้นที่ในแต่ละพื้นที่ด้วยและนอกจากนั้นบทบาทในการเข้าไปมีส่วนร่วมดำเนินการนั้นอาจจะเป็นผู้ปฏิบัติโดยตรงหรือเป็นผู้ให้การสนับสนุนก็แล้วแต่โอกาสอย่างไรก็ตามสิ่งที่อาจจะนำมาพิจารณาว่าเป็นปัจจัยในการดำเนินการก็คือการให้ความรู้ความเข้าใจต่อกำลังพลที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมนั้นเป็นสิ่งสำคัญยิ่งเพราะในบางครั้งบทบาทของการพัฒนาที่อาจจะมีความขัดแย้งกับบทบาทที่เคยปฏิบัติตามปกติอยู่ก็ได้ นอกจากที่เราจะให้ความสำคัญในเรื่องผลลัพธ์ที่ต้องการแล้วเรื่องของจิตใจในตัวกำลังพลที่จะเข้าไปปฏิบัติการพัฒนามีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน (จารุภัทร เรื่องสุวรรณ, 2538)

จากแนวทางในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศของกองทัพบกนั้น พบว่าการเข้าไปมีส่วนร่วมนั้นจะมีการปฏิบัติทั้งที่เป็นความร่วมมือโดยตรงและโดยอ้อมแต่อย่างไรก็ตามสิ่งที่สำคัญๆ ประการหนึ่งก็คือ การกำหนดบทบาทว่าทหารนั้นควรจะมีส่วนร่วมในลักษณะใดได้บ้างนั้นเราก็พอที่จะสรุปเป็นบทบาทสำคัญๆ คือเป็นตัวเชื่อมโยง (Link) บทบาทของตัวเชื่อมโยงคือการเชื่อมโยงระหว่างประชาชนในพื้นที่กับแหล่งวิชาการที่จะไปสนับสนุนงานพัฒนาดังนั้นในบทบาทตัวเชื่อมนี้จึงจำแนกออกเป็นบทบาทเพื่อหน้าที่ย่อยได้ 3 ประการคือ 1) บทบาทในการนำเอาบริการของรัฐลงไปสู่ประชาชนและนำประชาชนมาพบกับบริการของรัฐ 2) บทบาทในการประสานงานติดต่อกับเจ้าหน้าที่ทางฝ่ายวิชาการเพื่อให้ทราบถึงแนวทางของงานที่จะนำไปปรับปรุงในพื้นที่และร่วมวางแผนงานร่วมกับนักวิชาการต่างๆ เพื่อเป็นการประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่วิชาการทั้งมวลกับงานพัฒนาซึ่งถือได้ว่าเป็นบทบาทตัวเชื่อมโยงกับเจ้าหน้าที่ และ 3) บทบาทในการติดตามงานโครงการต่างๆ ที่ได้รับทำขึ้นร่วมกับประชาชนในพื้นที่เพื่อจะได้ทราบปัญหาข้อขัดข้องที่เป็นอยู่เพื่อที่จะได้หาแนวทางในการแก้ไขให้โครงการลุล่วงได้ต่อไป

บทบาทเป็นตัวร่วมปฏิบัติการ (Catalyst) บทบาทของการร่วมปฏิบัติงานนี้นักพัฒนาของกองทัพจำเป็นต้องเป็นผู้คิดผู้วางแผนการทำงานร่วมกับชาวบ้าน ดังนั้นในการจะทำหน้าที่นี้เราพอที่จะแยกบทบาทหรือหน้าที่ย่อยได้ 3 ประการคือบทบาทผู้วางแผนงานลงไปร่วมวางแผนกับประชาชนในพื้นที่ก่อนที่นักพัฒนาของกองทัพจะเริ่มวางแผนดำเนินการอย่างอื่นที่จะต้องสำรวจข้อมูลแล้วนำเอาข้อมูลนั้นๆ มาวิเคราะห์แล้วจึงจะวางแผนซึ่งควรจะมีการประชุมปรึกษาหารือกับผู้นำชุมชนในพื้นที่นั้นๆ ก่อนบทบาทในการจัดตั้งกลุ่ม (Organizer) เข้าไปปฏิบัติงานร่วมกับประชาชนแต่ละคนหรือแต่ละครอบครัวนั้นทำได้ยากดังนั้นนักพัฒนาของกองทัพต้องจัดตั้งกลุ่ม

ต่างๆ ขึ้นในพื้นที่ เช่น กลุ่มยุทธกร กลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์ป่า ฯลฯ เพื่อให้กลุ่มเหล่านั้นเข้ามาดำเนินการแก้ไขปัญหาในสิ่งที่เขาต้องการและ บทบาทเป็นผู้ร่วมปฏิบัติการเป็นบทบาทที่นักพัฒนาของกองทัพจะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานในเชิงวิชาการต่างๆ เพื่อให้การดำเนินการตามโครงการเป็นไปได้อย่างเหมาะสมโดยที่นักพัฒนาของกองทัพจะต้องให้คำแนะนำช่วยเหลือหรือหากเกินขีดความสามารถก็จะต้องประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนได้อย่างถูกต้องต่อไป

บทบาทเป็นผู้ส่งเสริม (Extension Worker) ในบทบาทนี้จะมีการปฏิบัติคล้ายๆกับพนักงานส่งเสริมเรามีคำว่าพนักงานส่งเสริมการเกษตรพนักงานส่งเสริมอนามัยส่วนนักพัฒนาที่เป็นพนักงานส่งเสริมงานพัฒนาชุมชน (Extension Community Development Worker) เพราะฉะนั้นการเป็นพนักงานส่งเสริมนี้มีบทบาทย่อยๆ อยู่ 3 ประการคือ 1) บทบาทในการฝึกอบรมเพิ่มพูนทักษะในการประกอบอาชีพต่างๆ โดยอาศัยจากแหล่งข้อมูลวิชาการต่างๆ ในพื้นที่ 2) บทบาทในการสาธิต (Demonstration) ที่ไม่จำเป็นต้องทำเป็นแบบแผนเสมอไปอาจจัดให้มีการสาธิตเป็นการไม่เน้นทางการก็ได้ และ 3) บทบาทในการประชาสัมพันธ์ (Public Relation) ให้บุคคลและกลุ่มบุคคลได้ทราบว่าขณะนี้ได้ดำเนินการอะไรทำที่ไหนอย่างไรเพื่อเป็นการดึงดูดความสนใจของบุคคลและกลุ่มคนให้เข้าร่วมมือให้ในที่สุดเท่าที่ว่าเป็นการประชาสัมพันธ์งานพัฒนาของกองทัพไปในตัวนอกจากนั้นยังเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างกองทัพกับประชาชนในพื้นที่อีกด้วย

หลักการในการปฏิบัติงานเพื่อให้การดำเนินงานของการพัฒนาดำเนินไปตามจุดมุ่งหมายวิธีการพัฒนาซึ่งหลักการในการปฏิบัติได้ยึดหลัก 4 ประการคือ 1) ต้องทำงานใกล้ชิดกับประชาชนและเพื่อการพัฒนาคนมิใช่การพัฒนาทางด้านวัตถุจะต้องเข้าถึงประชาชนศึกษาให้เข้าใจว่าเขามีปัญหาอะไรมีความต้องการอะไรจะต้องคอยสอดส่องแก้ไขความเดือดร้อนเฉพาะหน้าของประชาชนแก้ความเดือดร้อนดังกล่าวจะต้องใช้ความช่วยเหลือจากภายนอกคือหน่วยราชการหรือองค์กรเอกชนอื่นๆ เข้าช่วยเหลือตามความสามารถโดยเฉพาะอย่างยิ่งนักพัฒนาของกองทัพจะต้องเป็นผู้ประสานงานกับหน่วยราชการและองค์กรต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้หมดไปเท่าที่จะทำได้ 2) ประชาธิปไตย ยึดหลักการจัดตั้งกลุ่มเพื่อสอนให้ประชาชนได้มีความรู้เรื่องประชาธิปไตยโดยวิธีการให้รู้จักคิดริเริ่มคิดแก้ไขปัญหาปรึกษาหารือกันในกลุ่มในการทำงานแก้ไขปัญหาต่างๆ เท่ากับเป็นการสอนประชาชนให้เรียนรู้และฝึกคิดวิธีการตามแบบประชาธิปไตยไปในตัวด้วย 3) ประสานงานเพื่อตั้งเอาบริการของรัฐที่มีอยู่ลงไปถึงมือประชาชนขณะเดียวกันก็เป็นผู้นำเอาความต้องการและความเดือดร้อนของประชาชนมาเสนอหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องนอกจากจะประสานกับหน่วยราชการดังนั้นแล้วยังต้องประสานกับองค์กรเอกชนมูลนิธิสมาคมต่างๆ เพื่อให้เข้าไปมีบทบาทในการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาของประชาชนในพื้นที่พัฒนานั้นๆ ด้วยและ 4) ประหยัดหน่วยงานพัฒนาของกองทัพต้องเน้นให้นักพัฒนาของกองทัพทุกคนเข้าทำงานด้วยความประหยัดโดยการดำเนินงานทุกชนิดจะต้องได้รับการพัฒนากำหนดขั้นตอนการดำเนินงานด้วยความประหยัดงบประมาณหรือบที่ใช้ในการดำเนินงานประหยัดกำลังคนเลือกเวลาจากการประกอบอาชีพของประชาชนให้เหมาะสมใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ที่สุด (จารุภัทร เรื่องสุวรรณ, 2538)

2. การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงภาคปฏิบัติ

อาวุธสำคัญในการพัฒนาประเทศไทยไม่เพียงแต่ในภาคส่วนของกองทัพ อย่างน้อยตั้งแต่วิกฤติเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 นั้นก็คือแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงโดยก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแก่สังคมไทยอย่างมากในทุกด้านไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม สังคมและสิ่งแวดล้อมอันเป็นผลจากการที่กระบวนการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยในยุคโลกาภิวัตน์ต้องเผชิญผลลบที่ติดตามมาจากการพัฒนาเศรษฐกิจแบบก้าวกระโดด เช่นการขยายตัวของรัฐเข้าไปในชนบท ได้ส่งผลให้ชนบทเกิดความอ่อนแอการต้องพึ่งพิงตลาดและพ่อค้าคนกลางในการส่งสินค้าทุนความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ระบบความสัมพันธ์แบบเครือญาติและการรวมกลุ่มกันตามประเพณีเพื่อการจัดการทรัพยากรที่เคยมีอยู่แต่เดิมแตกสลายลงภูมิความรู้ที่เคยใช้แก้ปัญหาและสั่งสมปรับเปลี่ยน

กันมาถูกลืมเลือนและเริ่มสูญหายไปและถูกระงับกระเทือนจากปัญหาฟองสบู่และปัญหาความอ่อนแอของชนบท รวมทั้งปัญหาอื่นๆ ที่เกิดขึ้น (มูลนิธิชัยพัฒนา, มปท.) แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงจึงถูกใช้เป็นกรอบแนวความคิด และทิศทางการพัฒนาระบบเศรษฐกิจมหภาคของไทย ซึ่งบรรจุอยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 เพื่อมุ่งสู่การพัฒนาที่สมดุล ยั่งยืน และมีภูมิคุ้มกันเพื่อความอยู่ดีมีสุข มุ่งสู่สังคมที่มีความสุขอย่างยั่งยืนหรือที่เรียกว่า "สังคมสีเขียว" ด้วยหลักการดังกล่าวแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 นี้จะไม่เน้นเรื่อง ตัวเลขการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจแต่ยังคงให้ความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจแบบทวิลักษณ์หรือระบบเศรษฐกิจที่มีความแตกต่างกันระหว่างเศรษฐกิจชุมชนเมืองและชนบท (พิสิฐ ลี้อาธรรม, 2549)

อย่างไรก็ตาม แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงก็ถูกวิพากษ์วิจารณ์ด้วยเช่นกันว่าไม่มีคำนิยามที่แน่นอน ไม่มีรูปแบบทางรูปธรรมที่ชัดเจน ทำให้การจัดแนวทางพัฒนากิจกรรมต่างๆ ภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไม่สามารถที่จะทำได้อย่างลงตัว ส่วนหนึ่งเพราะเศรษฐกิจพอเพียงเป็นพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงเสนอเพื่อแสวงหาทางออกของปัญหาการพัฒนาสังคมของไทย แต่ทว่ากลับกลายเป็นนโยบายประชานิยมของหลายรัฐบาล เศรษฐกิจพอเพียงเริ่มเข้ามามีบทบาทในหลายๆ ภาคส่วนมากขึ้น ทั้งการศึกษา การบริหารระดับท้องถิ่น หรือแม้แต่การท่องเที่ยว แต่ว่าก็ไม่มีบุคคลหรือหน่วยงานใดที่ออกมาบอกว่า แนวทางเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาปรับใช้ได้อย่างไร รวมถึงเศรษฐกิจพอเพียง กลายเป็นคำที่ไม่มีใครกล้าวิพากษ์วิจารณ์ เพราะกลัวจะเป็นการหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ เศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นเสมือนเหรียญที่มีด้านเดียว ได้รับแต่การยกย่องสรรเสริญ ขึ้นขมขานการวิพากษ์ข้อเสีย จึงทำให้ไม่เกิดการพัฒนาที่แท้จริง มีการนำคำว่าเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้อย่างสุรุ่ยสุร่าย จนเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเสมือนคำที่นำมาใช้เพื่อช่วยสร้างภาพเท่านั้น (กุลหลาบสีชา, 2555)

3. ความมั่นคงร่วมสมัย

กองทัพบกได้กำหนดนโยบายเมื่อเดือนมีนาคม 2550 โดยได้ให้คำจำกัดความภัยคุกคามรูปแบบใหม่ว่า (ประยุทธ์ จันทร์โอชา, 2551) เป็นภัยคุกคามที่มีได้เกิดจากรัฐ ไม่ได้มุ่งรุกรานหรือยึดครองดินแดน แต่คุกคามต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงโดยรวมของประเทศต่อไป

เสรี เทพพิทักษ์ (2557) ให้นิยาม ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ว่าหมายถึง ภัยคุกคามรูปแบบอื่นที่มีใช้ภัยคุกคามทางการทหาร แต่เป็นภัยคุกคามที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศทั้งทางด้าน เศรษฐกิจ สังคม จิตวิทยา และการทหาร ในลักษณะที่ภัยคุกคามได้ทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้นตามลำดับจากปัจจัยบวกของกระแสโลกาภิวัตน์ ที่มีการเปิดเสรีการค้า การเงิน การลงทุน ความก้าวหน้าทางการสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ ตลอดจนการย้ายถิ่นฐานของผู้คนระหว่างประเทศ

ศูนย์ภัยความมั่นคงรูปแบบใหม่ศึกษา (Centre for Non-Traditional Security Studies) มหาวิทยาลัยนันทยาง ประเทศสิงคโปร์ ระบุว่า การขาดแคลนทรัพยากร การเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศ และความเสื่อมโทรมทางธรรมชาติ ภัยพิบัติทางธรรมชาติ การแพร่ระบาดของเชื้อโรค อาชญากรรมข้ามชาติ การอพยพย้ายถิ่นอย่างผิดปกติ ความขัดแย้งทางชาติพันธุ์ การลักลอบค้าอาวุธ โจรสลัด ต่างถือเป็นภัยความมั่นคงรูปแบบใหม่ (Centre for Non-Traditional Security Studies, ม.ป.ป)

แม้ว่าจะใช้คำที่แตกต่างกัน แต่โดยสรุปแล้ว ความมั่นคงร่วมสมัย (contemporary security) จึงหมายถึง ความมั่นคงที่เกิดจากภัยคุกคามที่มีประเด็นหลากหลายแตกต่างจากภัยคุกคามรูปแบบเดิมซึ่งเน้นเรื่อง การทหารเป็นหลัก เน้นหาเน้นภัยที่คุกคามความเป็นมนุษย์ ดังนั้นจึงเป็นภัยคุกคามที่ก่อให้เกิดความไร้เสถียรภาพทั้งต่อรัฐและต่อปัจเจกชน อีกทั้งยังเป็นภัยคุกคามที่ไม่ได้มีขอบเขตจำกัดแค่นี้รัฐใดรัฐหนึ่ง หากแต่มีลักษณะข้ามชาติ (ภาราดา ชัยนิคม, 2558)

ผลการวิจัย

ในส่วนศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กองพลทหารม้าที่ 1 ค่ายพ่อขุนผาเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ มีบทบาทในการพัฒนาความมั่นคงตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง จากการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมของผู้วิจัย พบว่า

1. ทหารมีบทบาทการให้ความรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และทฤษฎีใหม่ สำหรับกำลังพลและครอบครัว หน่วยงานภาครัฐและเอกชน นักเรียน นักศึกษา ตลอดจนประชาชนทั่วไป ซึ่งมีลักษณะของ Activity Based Learning Center ถือเป็นศูนย์การเรียนรู้ที่มีกิจกรรมต่างๆ ในรูปแบบที่เป็น Edutainment (Education + Entertainment) โดยแบ่งกิจกรรมของศูนย์เป็น 2 ส่วนหลักคือ 1) ภาคทฤษฎี ได้มีการให้ความรู้เบื้องต้นตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการใช้หลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไข โดย 3 ห่วง คือ ความพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกัน 2 เงื่อนไข คือ ความรอบรู้ และ คุณธรรม พร้อมการให้คำแนะนำการประยุกต์ใช้ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการดำรงชีพออย่างพอเพียงพออยู่พอกินในชีวิตประจำวัน แนะนำให้ทำอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ การออม การทำบัญชีครัวเรือน การรู้จักใช้ รู้จักจ่าย รู้จักประหยัด การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม การรักษาสุขภาพร่างกายให้แข็งแรงมีภูมิต้านทานโรค รวมถึงการให้ความรู้ในการพัฒนาพื้นที่ทำกิน ตามแนวทฤษฎีใหม่ โดยแบ่งพื้นที่ตามสัดส่วน เช่น จากพื้นที่ 100 เปอร์เซ็นต์ แบ่งเป็น 30 เปอร์เซ็นต์ สำหรับสร้างแหล่งน้ำ 30 เปอร์เซ็นต์ สำหรับ ทำนา 30 เปอร์เซ็นต์ สำหรับ ปลูกพืชไร่/พืชสวน และอีก 10 เปอร์เซ็นต์ สำหรับ ปลูกสร้างที่อยู่อาศัย ปลูกพืชผักสวนครัว หรือการเลี้ยงปศุสัตว์ และการทำปุ๋ยจุลินทรีย์ (อีเอ็ม) เพื่อใช้กับการเกษตรปลูกพืชทุกชนิด และรักษาสีสิ่งแวดล้อม และ 2) ภาคปฏิบัติ ศูนย์การเรียนรู้ฯ ได้มีการขยายองค์ความรู้สู่ภาคปฏิบัติในรูปแบบการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อเผยแพร่ให้กับกำลังพลและครอบครัว หน่วยงานภาครัฐและเอกชน นักเรียน นักศึกษา ตลอดจนประชาชนทั่วไป ให้มีส่วนร่วมและนำความรู้ที่ได้รับนั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและครอบครัวได้จริง มีจัดทำแปลงสาธิตเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแบบ โคก-หนอง-นา โมเดล และมีการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของกำลังพลและบุคคลทั่วไป เช่น การทำปุ๋ยอินทรีย์ การสร้างฝาย การปลูกข้าว และการเกี่ยวข้าว เป็นต้น

2. แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงถูกปรับใช้ให้มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมรายได้ของกำลังพลและครอบครัว รวมถึงหน่วยงานภาครัฐและเอกชน นักเรียน นักศึกษา ตลอดจนประชาชนทั่วไปที่เข้ามาศึกษาดูงาน ทั้งการทำเกษตรพอเพียง หรือนำไปประยุกต์ใช้กับการประกอบอาชีพแบบพึ่งตนเอง โดยตั้งอยู่บนฐานแห่งความพอเพียง ซึ่งเป็นการพัฒนาความมั่นคงตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของกองทัพเป็นแนวทางหนึ่งที่สำคัญในการสร้างจิตสำนึกความพอเพียง บนหลักการพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันที่ดี ควบคู่การส่งเสริมความรู้ และคุณธรรม ซึ่งจะนำไปสู่เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมที่สมดุลพร้อมรับมือต่อการเปลี่ยนแปลง ทั้งยังเป็นการลดและป้องกันปัญหาต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและเกิดความมั่นคงของประเทศชาติ

อภิปรายผลการวิจัย

กองทัพในฐานะหน่วยงานความมั่นคงที่มีภารกิจหลักในการรักษาความมั่นคงของชาติ จะต้องมีการปฏิบัติงานป้องกันและแก้ไขปัญหาคความมั่นคงภายในราชอาณาจักรที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยของประชาชนหรือความมั่นคงของรัฐ พร้อมทั้งดำเนินการเสริมสร้างให้ประชาชนตระหนักในหน้าที่ที่จะเทิดทูน พิทักษ์และรักษาไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ โดยให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทั้งในการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าว และสนับสนุนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริด้วยการน้อมนำแนวทางพระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” โดยผ่านการประยุกต์ใช้ “ปรัชญา

ของเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นการบริหารจัดการทรัพยากรแบบพึ่งพาตนเอง ทั้งยังเป็นการผลิตอาหารให้พอเพียงและปลอดภัยต่อผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม

ซึ่งสอดคล้องกับ Daases (2010) ที่เห็นว่าสิ่งนี้ทำให้มิติเนื้อหาของความมั่นคงได้ขยายพื้นที่ออกไป เริ่มต้นจากเรื่องอาหารในกรอบความคิดภัยคุกคามรูปแบบเดิม (traditional security threats) ซึ่งเป็นไปตามธรรมชาติของสถานการณ์การเมืองช่วงสงครามเย็น จนกระทั่งในทศวรรษที่ 1970 ความมั่นคงเริ่มเข้าสู่ประเด็นเศรษฐกิจ เมื่อเกิดวิกฤติน้ำมันขึ้นในปี 1973 และ 1979 ทำให้มนุษย์เริ่มตระหนักว่า ไม่ใช่แค่เรื่องอาหารเท่านั้นที่คุกคามชีวิตความเป็นอยู่ของพวกเขาได้ แต่ความเปราะบางทางเศรษฐกิจก็เป็นสิ่งสำคัญเช่นกัน ดังนั้น แนวคิดเรื่องความมั่นคงจึงถูกขยายให้กว้างขึ้นครอบคลุมการเข้าถึง “ทรัพยากรที่สำคัญมาก” (vital resource) ดังเช่น ปัญหาความมั่นคงก็เข้าสู่เรื่องสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะในช่วงทศวรรษ 1980 เริ่มมีรายงาน Brundtland Report เสนอขึ้นมาในปีค.ศ. 1987 ระบุว่า “ภัยคุกคามทางสิ่งแวดล้อมเริ่มเป็นสิ่งคุกคามขึ้นมาในระดับโลก” ดังนั้นประเด็นความเสื่อมโทรมทางสิ่งแวดล้อมและความเปลี่ยนแปลงทางภูมิอากาศจึงเริ่มถูกนำมากล่าวถึง ทั้งในเวทีระดับชาติและนานาชาติ สำหรับในปัจจุบันเนื้อหาความมั่นคงที่กล่าวถึงกันก็คือ เรื่องสิทธิความเป็นมนุษย์ ที่เน้นทั้งการพัฒนาอาสาสมัครให้ความช่วยเหลือ และ บุคลากรที่ทำงานด้านการบรรเทาภัยพิบัติในพื้นที่ที่เกิดวิกฤติ โดยสรุปแล้ว เนื้อหาของแนวคิดความมั่นคงที่ขยายออกไป จึงเริ่มจากเรื่องอาหาร ขยายเข้าสู่เรื่องเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และเรื่องมนุษยธรรม

การที่กองทัพปรับใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาใช้ในกิจการพลเรือนต่างๆ ของกองทัพ โดยเฉพาะการสร้างศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงที่มีวิทยากรหลักเป็นทหารที่มีประสบการณ์ และได้รับการอุดหนุนงบประมาณจากกองทัพ รวมถึงผู้บังคับบัญชาที่เล็งเห็นความสำคัญ ทำให้การประยุกต์แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติจริงนั้นเกิดผลสำเร็จ และสามารถเป็นต้นแบบให้กับประชาชนได้ ทั้งนี้โดยตั้งใจหรือไม่ กิจการดังกล่าวสอดคล้องกับแนวทางของแนวคิดความมั่นคงร่วมสมัยได้เป็นที่ประจักษ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความมั่นคงทางอาหารและสิ่งแวดล้อม ที่ไม่ได้ปฏิเสธระบบคิดแบบเสรีนิยม ทุนนิยมไปเสียทั้งหมด แต่เป็นการบูรณาการให้การพัฒนาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงเป็นทางออกให้กับปัญหาที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาแบบเดิมที่มีประสิทธิภาพในอีกทางหนึ่ง

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยพบว่าบทบาทของกองทัพในการพัฒนาสังคม และการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงภาคปฏิบัติ นั้นสามารถเกิดขึ้นได้จริง อย่างไรก็ตาม จากการที่กองทัพเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในกิจการดังกล่าว ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และความยั่งยืนของการพัฒนาดังกล่าวจึงต้องขึ้นกับนโยบาย และแรงสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชาเป็นสำคัญ การศึกษาถึงบริบทสังคมโลกและสังคมไทยที่เป็นแรงกระตุ้นให้กองทัพยังคงให้การสนับสนุนบทบาทของทหารในการพัฒนาด้วยวิถีทางเศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยเรื่อง “บทบาทของกองทัพกับการพัฒนาความมั่นคงตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษา กองพลทหารม้าที่ 1” ซึ่งเป็นที่มาของบทความฉบับนี้ ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชน และท้องถิ่น งบประมาณแผ่นดิน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จึงขอขอบพระคุณมา ณ ที่นี้

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. (2549). คำรับรองการปฏิบัติราชการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2549.
- กุลลาบสีชา. (นามแฝง). (2555). “เศรษฐกิจพอเพียง” ทางรอดหรืออุดมการณ์ไร้สาระ. เข้าถึงได้จาก <http://www.oknation.net/blog/partyarm/2012/06/21/entry-1>. เมื่อ 28 ก.ค. 2558.
- จารุภัทร เรืองสุวรรณ. (2538). ทหารกับการพัฒนาประเทศ. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า.
- ประยุทธ์ จันทร์โอชา. (2551). กองทัพไทยกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ Non-traditional threats. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล วิทยาลัยเสนาธิการทหาร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ.
- ผู้จัดการออนไลน์. (2557, 11 ต.ค.). “ประยุทธ์” เรียกประชุมยุทธศาสตร์เศรษฐกิจพอเพียงจันทร์นี้. เข้าถึงได้จาก <http://www.manager.co.th/Politics/ViewNews.aspx?NewsID=9570000117128>. เมื่อ 28 ก.ค. 2558.
- ผู้จัดการออนไลน์. (2558, 2 ก.พ.). ทบ.ผลักดันศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ย้ำเตรียมฝึก “คอบร้าโกลด์-คชสีห์” ให้ได้จริง. เข้าถึงได้จาก <http://www.manager.co.th/Politics/ViewNews.aspx?NewsID=9580000013072>. เมื่อ 28 ก.ค. 2558.
- พิธีฐ ลีอาธรรม. (2549). ทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจมหภาคการเงินการคลัง. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ภารดา ชัยนิคม. 2558. คำโครงการดัชนีพันธ ความร่วมมือของอาเซียนในประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน: การจัดการปัญหายภัยพิบัติทางธรรมชาติ. (อัสสำเนา).
- สุรชาติ บำรุงสุข. (บรรณาธิการ). (2555). จุลสารความมั่นคงศึกษา, ตุลาคม-ธันวาคม 2554, ฉบับที่ 99-102. กรุงเทพฯ: โครงการความมั่นคงศึกษา.
- เสรี เทพพิทักษ์. 2557. การเตรียมความพร้อมด้านความร่วมมือทางทหารในงานกิจการพลเรือนของกองทัพบกเพื่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- Bernstein, H. (1971). "Modernization theory and the sociological study of development". Journal of Development Studies.
- Centre for Non-Traditional Security Studies. (n.d.). Non-Traditional Security Threats. Retrieved July 20, 2015, from http://www.waseda-giari.jp/sysimg/imgs/20090228_1-1_mely.pdf
- Daase, Christopher. (2010). "National, Societal", and "Human Security": On the Transformation of Political Language. Historical Social Research. Vol. 35, No. 4(134). Pp. 22-37.